

ZADEVA: Pripombe k Zakonu o dolgotrajni oskrbi (predlog EVA – 2023-27200003)

Uvod

Podpiramo vsa prizadevanja, da se Zakon o dolgotrajni oskrbi čim preje sprejme in končno uveljavi. Zato podpiramo vse ukrepe, ki bodo odpravili ovire temu cilju in privedli, do čim prejšnjega sprejetja izboljšanega besedila zakona in podzakonskih aktov. S tem namenom predlagamo naslednje opombe in pripombe, k predlogu zakona.

- 1. Menimo, da je temeljni pristop v predlogu zakona, ki daje ZZS-ju velike pristojnosti na področju določanja pravic uporabnikov DO in hkrati tudi vlogo financiranja nesprejemljiv, saj bi morali regulatorno vlogo prenesti na posebno novoustanovljeno javno agencijo za zdravstvo in dolgotrajno oskrbo katere ustanovitev in pravice bi moral v celoti določati zakon. Ustavno sodišče RS je že v več odločbah ugotovilo, da je določanje pravic zavarovancev s Pravili OZZ ZZS v nasprotju Ustavo RS, saj morajo biti pravice določene z zakonom, kot to določa zakon o javnih agencijah, ne pa s podzakonskim aktom. Takšna je tudi zakonska ureditev nekaterih nekaterih držav, ki je bila izhodišče za pripravo tega zakona, kot je na primer ZRN.**
- 2. Utemeljitev predloga zakona nima nobenih pravnih analitičnih podatkov o potrebnem obsegu in strukturi kadrov, ki bodo potrebni za izvajanje novega sistema DO, predvsem s podatki o sedanjem obsegu in strukturi (kvalifikacijski) kadrov v domski oskrbi ter deficita, ki povzroča, da domovi niso sposobni sprejeti toliko oseb, kot so njihove zmogljivosti po posteljah, kar še posebej velja za zaprte oddelke za osebe z demenco in drugimi duševnimi motnjami ter z gibalnimi ovirami, saj domovi poročajo, da zaradi pomanjkanja kadra niso sposobni sprejemati nove oskrbovance.**

Ni podatkov o številu in strukturi sodelavcev, ki izvajajo pomoč na domu v katerikoli organizacijski obliki, pri čemer seveda sploh ni podatkov o ožjih družinskih članih (ODČ), ki dejansko izvajajo pomoč na domu za svoje družinske člane, ker tega ne zaznavajo in spremljajo CSD in izvajalci pomoči na domu – TOREJ

Prav tako v utemeljitvi ni ocene potrebne kadrovske krepitve CSD, še posebej s koordinatorji, saj **CSD-ji s sedanjo kadrovsko zasedbo zanesljivo ne bodo sposobni opravljati vseh novih nalog po tem zakonu.**

3. Dolgotrajna oskrba je področje prepleta socialne in zdravstvene dejavnosti in kar je posebej zahtevno. Obe ministrstvi (za solidarno prihodnost in za zdravje) morata **v sodelovanju oblikovati nove vrste in standarde zdravstvenih** (zdravstvena nega, zdravstvena preventiva, rehabilitacija ter paliativna oskrba) in socialnih storitev (storitve osebne oskrbe in storitve podporne oskrbe), ki predstavljajo dolgotrajno oskrbo, kar mora razločno opredeliti tudi zakon o DO.
4. Nosilec obveznega zavarovanja za DO je po predlogu zakona ZZZS, čeprav DO ni zdravstvena dejavnost DO je nova javna služba in javna mreža, ki se financira iz novega obveznega prispevka, bo povečala stopnjo prispevka na plače; v predlogu zakona je treba posebej poudariti **progresivnost prispevka**, torej upoštevanje dohodkovnih razlik.
5. **Sistem vodenja kakovosti in varnosti na področju DO** se po predlogu zakona vzpostavi najpozneje 31. decembra 2024, kar je predolg rok, če se zakon uveljavi z začetkom 2024;
6. **Rok za uskladitev ustanovitvenih aktov javnih zavodov** z zakonom o DO (18 mesecih od njegove uveljavitve (1.7. 2025) občutno predolg, kar bo zaviralo učinkovito uveljavitev zakona.
7. **Javna mreža DO je po predlogu zakona dolžnost države in ne občin** (občine po predlogu zakona le le sodelujejo); menimo, da je treba bolj določno opredeliti, da je DO tudi izrecno tudi odgovornost občin, ki jo lahko uresničujejo v sodelovanju z drugimi občinami, posebej pa tudi finančna odgovornost občin.
8. **V zakonu je treba ustrezno urediti upravljanje javnih in drugih zavodov kot izvajalcev DO** ne glede na ustanoviteljstvo in lastništvo tako, da bo z zakonom urejena njihova udeležba NVO pri upravljanju teh nosilcev. Ni sprejemljivo, da sestavo in številčno razmerje predstavnikov v svetu zavoda določi ustanovitelj – določiti jo mora zakon in sicer po tretinah ustanovitelj, uporabniki in zaposleni.

Predstavnike uporabnikov bi moral imenovati ustanovitelj na podlagi javnega razpisa s tem, da bi moral ZDO določiti obvezna merila glede usposobljenosti članov svetov zavodov na enak način, kot to ureja intervencijski zakon na področju zdravstva. **Menimo, da ni nobenih utemeljenih razlogov, da ne bi pri upravljanju zavodov ali drugih oblik organiziranosti izvajalcev DO veljala drugačna pravila, kot jih že ureja intervencijski zakon s področja zdravstva.**

- 9. Tudi sicer bi moral zakon omogočiti ustrezno sodelovanje NVO pri upravljanju celotnega sistema DO s sodelovanjem v strokovnih svetih pri izvajalcih DO in pri upravljanju na državni ravni in jim tudi omogočiti, da lahko opravljajo posamezne vrste storitev na podlagi koncesije.**
- 10. Po 126. členu dosednji izvajalci (ZSV) to je javni zavodi in koncesionarji, ki na dan 31. maj 2025 izvajajo institucionalno varstvo odraslih oseb ex lege (brez preverjanja pogojev iz 58.čl.), kar je z vidika kakovosti vprašljivo; kar šteje se, da z dnem uporabe ZDO, izpolnjujejo pogoje iz 58. člena(?).**
- 11. Po 128. člen se tudi koncesije dosedanjih izvajalcev celodnevnega institucionalnega varstva odraslih oziroma socialno varstvene storitve pomoči na domu ex lege pretvorijo v koncesije za DO v instituciji oziroma DO na domu in ostanejo v veljavi do izteka obdobja, za katerega so bile podeljene – kar je prav tako vprašljivo. Predlagamo, da se izvajalcem (ZSV in koncesionarjem) določi razumen rok, da izpolnijo pogoje, kar z odločbo ugotovi pristojni organ, v vmesnem času, do izteka roka pa izvajajo DO s prejšnjim statusom.**

Datum: 6.7.2023

Predsednica MO DeSUS Ljubljana

Marija Horvat